

TÜRKİYE'DE GÖÇ OLGUSUNU SOSYOLOJİK BAĞLAMDA ELE ALAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Gülşen AĞÜN AYAYDIN

Doktora Öğrencisi

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

gulsenakgunayaydin@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-4113-9338>

Hatice YILMAZ ASLAN

Doktor

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

yilmazhaticeaslan@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5377-8578>

DOI: 10.31834/ortadoguvegoc.1518550

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 18 Temmuz / 18 July 2024

Kabul Tarihi / Accepted: 6 Kasım / 6 November 2024

Yayın Tarihi / Published: 26 Aralık / 26 December 2024

Yayın Sezonu / Pub Season: Aralık / December

Atıf / Cite: Akgün Ayaydın, G. ve Yılmaz Aslan, H. (2024). Türkiye'de Göç Olgusunu Sosyolojik Bağlamda Ele Alan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. Ortadoğu ve Göç, 14(2). ss. 213-250.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and checked via a plagiarism detector.

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki üniversitelerin sosyoloji bölümlerinde yapılan göç ile ilgili lisansüstü tezleri farklı değişkenler açısından analiz etmektir. Göç olgusu; tarih, coğrafya, uluslararası ilişkiler, sosyoloji gibi farklı birçok uzmanlık alanın ana konularından biridir. Sosyoloji disiplini içinde özellikle göçün sosyolojik boyutuna ilişkin araştırma yapmak isteyenlerin alandaki boşlukları tespit edebilmesi ve tek kaynak üzerinden çok sayıda çalışma verisine ulaşabilmesi bu çalışmanın ana hedeflerinden biridir. Bu bölümde yapılan çalışmalar 1967-2022 yılları arasında yazılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın evreni 1967-2022 yıllarında yazılmış çalışmalardan "göç" ve "göç sosyolojisi" konulu anahtar sözcüklerden tanımlanmış ve YÖK ulusal tez merkezinin web sitesinden ulaşılmış lisansüstü 326 tez oluşturmaktadır. Bunların 66'sı doktora, 260'ı ise yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Tüm bu tezlerin içeriği, kapsamı, yöntemi büyük farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmada, söz konusu farklılıkları ve değişkenleri bulmak amacıyla göç üzerine yapılan lisansüstü tezlerinin lisansüstü eğitim düzeyi, üniversiteler, çalışanların cinsiyetleri, danışmanların unvanları, araştırmada kullanılan yöntem, çalışmanın hangi illerde yapıldığı, YÖK Ulusal Tez Merkezi ortamında okuyucuya açık olup olmadıkları, çalışanların uyrukları, çalışmada kullanılan dil, tezlerin yıllara göre dağılımı ve tezlerin sayfa sayılarının nasıl olduğu sorularına cevap aranmıştır. Buradan yola çıkılarak bu değişkenler incelenmiş, sonuçların göç sosyolojisi alanındaki lisansüstü tezlerin bir derlemesi olması ve yapılacak olan çalışmalara kaynak oluşturması ve yeni araştırmacılara ışık tutması ön görülmüştür. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Veri analizi için

araştırmacı tarafından bir tablo oluşturulmuş, değişkenler başlıklar halinde kodlanmıştır. Ana kategori olarak 11 değişkene yer verilen araştırma bulgularına, Microsoft Excel programı kullanılarak ulaşılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular; frekans (f), yüzde (%) değerleri gösteren tablolar şeklinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Sosyolojisi, Göç Çalışmaları, Ulusal Tez Merkezi, Lisansüstü Tez

REVIEW OF GRADUATE THESES ADDRESSING THE PHENOMENON OF MIGRATION IN TURKEY IN A SOCIOLOGICAL CONTEXT

Abstract

The aim of this study is to analyse the postgraduate theses on migration in sociology departments of universities in Turkey in terms of different variables. The phenomenon of migration is one of the main topics of many different fields of expertise such as history, geography, international relations, sociology. One of the main objectives of this study is that those who want to conduct research on the sociological dimension of migration within the discipline of sociology can identify gaps in the field and access a large number of study data through a single source. The studies in this section were written between 1967-2022. Therefore, the population of the study consists of 326 postgraduate theses on 'migration' and 'sociology of migration' identified by keywords and accessed from the website of the national thesis centre of YÖK. Of these, 66 are doctoral theses and 260 are master's theses. The content, scope and methodology of all these theses show great differences. In this study, in order to find these

differences and variables, answers were sought to the questions of the level of postgraduate education, universities, gender of the employees, titles of the supervisors, the method used in the research, in which provinces the study was conducted, whether they were open to the reader in the YÖK National Thesis Centre, the nationalities of the employees, the language used in the study, the distribution of the theses according to years and the number of pages of the theses. Based on this, these variables were analysed, and it was foreseen that the results would be a compilation of postgraduate theses in the field of sociology of migration and would be a source for future studies and shed light on new researchers. Document analysis, one of the qualitative research designs, was used in the study. For data analysis, a table was created by the researcher and the variables were coded under headings. The findings of the research, which included 11 variables as the main category, were reached using Microsoft Excel programme. The findings obtained as a result of the analysis were presented in the form of tables showing frequency (f) and percentage (%) values.

Keywords: Migration, Migration Sociology, Migration Studies, National Thesis Center, Graduate Thesis.

Giriş

İnsanlık tarihinin her aşamasında var olan göç, çeşitli bilim dallarında farklı açılardan tanımlanan bir olgudur. Bu olgu, ekonomik, siyasi, sosyal, vb. gibi sebeplerle hem ülke sınırları içinde hem de ülkeler arasında meydana gelmektedir. Göçü belirleyen birçok faktör vardır ancak sosyolojik açıdan ele alındığında en belirleyici faktör, bireyler ve toplumsal yapılarıdır. Göç; göç veren ve göç alan yerleşim yerindeki tüm toplumsal yapıyı etkilemektedir. Dolayısıyla bu açıdan bakıldığında göç, sosyologların önemli bir çalışma alanı olarak görülmektedir. Toplumsal davranışların arkasında yatan nedenleri araştıran bir bilim dalı olan sosyoloji, göç olgusunu neden ve sonuçlarıyla ele almıştır.

Bireysel veya toplumsal olarak tanımlanan göç hareketi, 19. yüzyılda bilimsel araştırmalarda yer almıştır. Alman-İngiliz kökenli coğrafyacı Georg Ravenstein, göç konusunda 1885 ve 1889 yıllarında Londra'da Royal Statistical Society'de "Göç Yasaları" konulu iki tebliğde İngiltere'deki iç göçleri yansıtan istatistiksel verilere göre şu varsayımlarda bulunmuştur: Gerçekleşen göçlerin çoğu kısa mesafelere doğru gerçekleşirken, uzak mesafeli göçler ise ticaret ve sanayinin yoğunlukta olduğu yerlerde olmaktadır (Abadan- Unat, 2006). Göç hareketi ilk olarak coğrafi açıdan ele alınmış olsa bile bu

hareket sonrası gerçekleşen olaylar birçok bilim dalının ilgi alanı içine girmiştir. Amaçlarına, sebeplerine, sürelerine göre gibi nedenlerden dolayı hukuk, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi gibi bilim dalları göç hareketini yakından takip etmiştir.

Toplumsal ya da bireysel nedenlerle gerçekleşen göç hareketi önemli toplumsal hareketliliğe yol açmaktadır. Bu noktada sosyoloji bilimi bu hareketin yol açtığı faktörleri ele almaktadır. Bu hareketlilik özellikle kültürel değişimlerin yaşanmasına etki etmektedir. Dolayısıyla göç, kültürel değişimin nedeni ve sonucu olarak ifade edilebilir. Toplumlardaki farklı kültürlerin bir arada olması bazı zamanlarda göçlerin yaşanmasına sebep olurken bazı zamanlarda da farklı kültürel çatışmaların yaşanmasına yol açmaktadır.

Bu çalışmada sosyolojinin önemli araştırma konularından biri olan göç olgusuyla ilgili bir doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini ayrıntılı ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Araştırmacılar toplumların kültürlerini, geleneklerini, inanç ve ibadetlerini ve onlarla ilgili günümüzde bilinen çok şeyleri dokümanların analizi ile elde etmektedirler. Bundan dolayı “doküman incelenmesi, araştırılması

hedeflenen konular hakkında bilgi içeren belgelerle veri sağlama tekniği ve analiz yöntemidir” (Yıldırım Ve Şimşek, 2013). Dolayısıyla bu araştırmada önce göç olgusunun tanımı ve sosyolojideki göç ile ilgili kapsayıcı bir kavramsal çerçeve çizilmiş sonrasında Türkiye üniversitelerinde göçle ilgili yapılan tezler farklı değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır. Ulusal tez merkezine bakıldığında bu bölümde yapılan çalışmalar 1967- 2022 yıllarını kapsamaktadır. Dolayısıyla araştırmanın amacı da Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi’nde yer alan, 1967-2022 yılları arasındaki süreçte göç konusunda yazılan yüksek lisans ve doktora tezlerini farklı değişkenler açısından incelemektir. Bu amaçla sosyolojide göçle ilgili yapılacak çalışmalara tek bir kaynak üzerinden çok sayıda araştırma verisine ulaşım kolaylığı sağlanmış olacaktır. YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde “göç” veya “göç sosyolojisi” anahtar sözcüğünde gerçekleşen taramada 2246 teze ulaşılmış, bunların 2000’i erişime açık olduğu tespit edilmiştir. Sosyolojide göç ile ilgili yapılan tezlere bakıldığında ise bu sayı 326’ya düşmüş ve çalışmaya erişime açık olan tezler dâhil edilmiştir. Bu durumda çalışmanın evrenini göç ile ilgili yapılan tüm tezler, örneklemini ise sosyoloji alanında göç ile ilgili yapılan 326 tez oluşturmaktadır. Sınırlılıklar kapsamında bu araştırmada, 1967-2022 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezler incelenmiştir.

Ulusal Tez Merkezinde yer alan ve sosyoloji anabilim dalında göç konusunu ele alan onaylanmış tezler; lisansüstü eğitim düzeyi, tezlerin üniversitelere göre dağılımı, çalışanların cinsiyetleri, tez danışmanlarının unvanları, tezlerde başvuru araştırma yöntemleri, çalışmanın hangi illerde yapıldığı, YÖK Ulusal Tez Merkezinde araştırmacılara açık olup olmadıkları, tez çalışmasını yürütenlerin uyrukları, tez çalışmasında kullanılan dil, tezlerin yıllar bazında dağılımı, tezlerin sayfa sayılarının dağılımı gibi değişkenlerine göre incelenmiş ve elde edilen veriler tablolatırılmıştır. Araştırmanın ana konusu olan tezlere, internet erişimi yoluyla <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> web sitesinden ulaşılmıştır (YÖKTEZ, 2022). YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde "göç" ve "göç sosyolojisi" anahtar sözcüklerinin taranması ile ulaşılmıştır. Ulusal Tez Merkezine kayıtlı olan tezler YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin sunduğu bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Göç Olgusunun Tanımı

Göç, tarihi çok eskilere dayandığı için kavram olarak çok geniş ve karmaşıktır. Bu nedenle göç tanımı da farklı ve çeşitlidir. Her bilim dalı göçü farklı tanımlamaktadır. Dolayısıyla bilim dallarının bakış açısı, ilgi alanları ve öncelikleri göçün temel unsurlarını oluşturmaktadır. Göç olgusu üzerine yapılan

tanımlamalar farklılaşsa bile esasında yer değiştirme temelinde değerlendirilmektedir.

Göç; ekonomik, sosyal veya siyasi nedenlerle kişilerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye ya da bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme olarak tanımlanmaktadır (TDK, Sözlük 2022). Akkayan’a göre göç, ‘kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını ya da bir parçasını geçirmek üzere, bir iskân ünitesinden (köy, kasaba, kent gibi) diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafik bir yer değiştirme olayıdır’ (Akkayan, 1979). Bu tanımlamalarda göçün yer değiştirmeden ziyade toplumsal boyutlara sahip bir sosyal hareket olduğu da söylenebilir. Dolayısıyla Yalçın, geniş bir şekilde göç hareketini şeyle tanımlamıştır: Göç, ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli, yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004).

Bir başka tanımda ise kişilerin; ‘yaşadığı coğrafi mekânı, kendilerine has sebeplerle sürekli veya geçici olarak yerleşmek düşüncesiyle terk ederek yeni bir mekâna yerleşmesi’ (Türkyılmaz vd., 1998) olarak ifade edilmektedir. Göç, sadece fiziksel bir yer değiştirme değil, psikolojik ve sosyal boyutları da olan karmaşık bir süreçtir. Zira göç, bir

toplumdan bir başka topluma yapılmaktadır. Bu yönüyle göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleri olarak ortaya çıkmaktadır (Adıgüzel, 2018). Göç olgusuyla ilgili tanımlara bakıldığında daha çok kişilerin veya toplulukların yaşadıkları yeri değiştirmeleri olarak ifade edilmektedir.

Göçle ilgili tanımlardan da anlaşıldığı üzere, bazı farklılıklar olmasına rağmen tanımlardaki ortak unsurun 'yer değiştirme' olduğu görülmektedir. Bu yer değiştirme, aynı mahalle içinde çok kısa mesafeli olabileceği gibi, ülke sınırları dışına uzanacak bir eksende uzun mesafeli de olabilmektedir (köy, kasaba ve kentler arası göçler ve sınır ötesi göçler). Bu doğrultuda Ozankaya, göçü şu şekilde ele almaktadır: "Bireylerin ya da toplumsal kümelerin yerleşmek üzere bir yerden başka bir yere gitmeleridir. Dışa göç, bir ülkedeki kimi bireylerin ya da toplumsal kümelerin başka bir ülkeye göç etmeleri olarak tanımlanırken içe göç, bir ülkeye başka ülkelerden bireylerin ya da toplumsal kümelerin gelip yerleşmeleri olarak tanımlanır. İç göç, bir ülke sınırları içerisinde bireylerin ya da toplumsal kümelerin bir yerden başka bir yere gidip yerleşmeleridir" (Ozankaya, 1975). Göç olgusu hem ülke içinde hem de ülke dışında gerçekleşebilmektedir. Bu doğrultuda göçün toplumsal etkisi oldukça fazladır.

Sonuç olarak göç, birden çok nedenle ortaya çıkabilen, süreç içinde değişime uğrayan etki alanı sürekli değişen bir olgudur. Dolayısıyla göç toplumların gündeminden hiç düşmemekte ve toplumsal hareketliliğinin canlı tutulmasını sağlamaktadır. Göç, nüfus ve coğrafi temelli bir hareketlilik olarak tanımlanmasına rağmen, sosyolojik olarak da sınıfsal, etnik, irksal, dinsel ve toplumsal cinsiyet temelli bir içeriğe sahiptir. Göç, toplumun temel nesnesi olarak kabul edilen birey ve sosyal yapıyı, sosyal ilişkiler bağlamında da önemli derecede etkilemektedir. Tam olarak bu yönüyle de sosyoloji biliminin, göç olgusunu bilimsel yönden araştırmaya gereksinim duyduğu düşünülmektedir.

Göç Sosyolojisi

Göç olgusuyla çok sayıda bilim dalı ilgilenmiştir. Bu bilim dalları, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, ekonomi, tarih gibi disiplinlerdir. Bu disiplinler bazı durumlarda etkileşime geçmektedir. Toplum bilimi olan sosyoloji, göç olgusunu daha geniş bir çerçevede ele almıştır (Türkyılmaz vd., 1998). Toplumsal ve kültürel anlamda insanlığın gelişimini ve değişimini önemli derecede etkileyen göç olgusu toplumların sorunlarının yayılmasına da etki etmiştir. Toplumsal hareketliliğe ve toplumsal değişimlere sebep olan göç, sosyoloji biliminin ilgi alanına girmiştir.

Göçün neden olduğu toplumsal hareketlilik ve toplumsal değişimler; Comte ve Durkheim gibi ilk sosyologlardan itibaren, sosyologlar için her zaman en önemli ilgi alanlarından biri olmuştur. Sanayileşme ve kentleşme ile ortaya çıkan yeni toplum biçimlerini anlama ve yorumlama çabasındaki ilk sosyologlar, adına göç sosyolojisi demeseler de aslında göç sosyolojisinin ilgi alanına giren konularda eserler vermiştir. Comte'un önce sosyal fizik, sonra sosyoloji adını verdiği bilim dalı, aslında endüstrileşme ile topraktan koparılan köylülerin kente gelmeleri ve bununla ortaya çıkan toplumsal kargaşaya bir çözüm bulma amacını taşımaktadır. Durkheim'in organik dayanışması, kentleşme sonucu ortaya çıkan bir iş bölümünün sonucudur (Adıgüzel, 2018). Dolayısıyla göçün sosyal yapıyı değiştiren bir zorunluluktan kaynaklandığına dikkat çekmiştir.

Göç hareketlerine yönelik gerçekleşen araştırmalarda, sosyolojik olarak ilgilenilen nokta, göç eden kişi veya hane halkının göç kararı ve bu kararı nasıl aldıklarıdır. Faydalı göç analizlerinin yapılması ise doğru ölçülmüş ve araştırmacılara istenen bilgileri veren göç istatistikleri ile mümkün olmaktadır (Özcan, 1998).

Türkiye'de göç araştırmaları, akademik ve sosyal anlamda son zamanlarda en fazla dikkat çeken konulardan biri olmaya

başlamıştır. Özellikle üniversitelerde akademik olarak göç olgusunun popüler çalışma konularından biri olduğu görülmektedir.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada, nitel veri toplama tekniklerinden olan ve çalışmada kolaylık sağlayacağı düşünülen doküman analizi kullanılmıştır. Tezler ele alınırken içerik analizi tekniğinden faydalanılmış ve elde edilen veriler frekans ve yüzdeler ile hesaplanmıştır. İçerik analizi çalışmasında yapılan ilk teknik, benzer verileri bir araya getirmek ve okuyucunun anlayabileceği bir şekilde ifade etmektir (Şimşek ve Yıldırım, 2013).

Bu çalışmada Türkiye’de bulunan üniversitelerin sosyoloji bölümlerinde yapılan göç sosyolojisi alanındaki yüksek lisans ve doktora tezleri; lisansüstü eğitim düzeyi, üniversiteler, çalışanların cinsiyetleri, danışmanların unvanları, çalışmada kullanılan yöntem, çalışmanın hangi illerde yapıldığı, YÖK Ulusal Tez Merkezi ortamında okuyucuya açık olup olmadıkları, çalışanların uyrukları, çalışmada kullanılan dil, tezlerin yıllara göre dağılımı ve tezlerin sayfa sayıları göre olmak üzere toplam 11 kategoride analiz edilmiştir. Tezlerin incelenmesinde bir tablo oluşturulmuş, değişkenler başlıklar halinde kodlanmıştır. Sonra içerik analizi tekniği kullanılmış ve

veriler frekans ve yüzdeler ile hesaplanarak tablolandırılmıştır.

Türkiye’de Göç Olgusunu Sosyolojik Bağlamda Ele Alan Tezlerin İncelenmesi

Bu çalışma, göç olgusunu sosyolojik bağlamda ele almış lisansüstü tezleri farklı değişkenler açısından incelemektedir. “Türkiye’de göç olgusunu sosyolojik bağlamda ele alan lisansüstü tezlerin incelenmesi” başlığı altında elde edilen bulgular, lisansüstü tezlerin; eğitim düzeyine, göre dağılımını frekans ve yüzdelerin yer aldığı tablolar şeklinde göstermektedir.

Tezlerin Lisansüstü Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Yüksek lisans ve doktora tezlerin eğitim düzeyine göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo.1 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Türü	Frekans	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	260	79.25
Doktora	66	20.25
Toplam	326	100

2022 yılının sonuna kadar Türkiye’de sosyoloji anabilim dalında göç başlığı altında 326 lisansüstü tez yazılmıştır. Yazılan bu tezlerin 66’sı doktora tezi, 260’ı ise yüksek lisans tezidir. Yüksek lisans tezleri toplam tezlerin % 79. 25’ ini oluşturmaktadır. Doktora tezleri ise toplam tezlerin %20.25’ini oluşturmaktadır. Bu verilere göre, sosyoloji bölümünde göç konulu doktora düzeyinde tez çalışmalarının yüksek lisans düzeyinde yapılan tezlerden daha az olduğu görülmektedir.

Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Göç olgusunu sosyolojik bağlamda ele alan lisansüstü tezlerin üniversite bazlı dağılımı Tablo 2’de gösterilmiş ve göç konusunda yapılmış çalışmaların hangi üniversitelerde yoğunlaştığına bakılmıştır.

Tablo.2 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam Frekans	Yüzde (%)
19 Mayıs Üniversitesi	1	2	3	0.92
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1		1	0.3
Adıyaman Üniversitesi	1		1	0.3
Adnan Menderes Üniversitesi	5		5	1.53
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1		1	0.3

Akdeniz Üniversitesi	1		1	0.3
Aksaray Üniversitesi	1		1	0.3
Anadolu Üniversitesi	7	2	9	2.76
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	3	4	1.22
Ankara Üniversitesi	8	4	12	3.68
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	7	2	9	2.76
Atatürk Üniversitesi	2	1	3	0.92
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	3		3	0.92
Balıkesir Üniversitesi	1		1	0.3
Boğaziçi Üniversitesi	7	2	9	2.76
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2		2	0.61
Cumhuriyet Üniversitesi	2		2	0.61
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1		1	0.3
Çankırı Karatekin Üniversitesi	2		2	0.61
Çukurova Üniversitesi	2		2	0.61
Dicle Üniversitesi	1		1	0.3
Dokuz Eylül Üniversitesi	1		1	0.3
Dumlupınar Üniversitesi	1		1	0.3
Düzce Üniversitesi		1	1	0.3
Ege Üniversitesi	1	3	4	1.22
Erciyes Üniversitesi	2	1	3	0.92

Fatih Üniversitesi	1		1	0.3
Fırat Üniversitesi	1	4	5	1.53
Gazi Üniversitesi	1	1	2	0.61
Gaziantep Üniversitesi	9		9	2.76
Hacettepe Üniversitesi	9	9	18	5.52
Harp Akademileri Komutanlığı		1	1	0.3
Harran Üniversitesi	1		1	0.3
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	3		3	0.92
İnönü Üniversitesi	2		2	0.61
İstanbul Arel Üniversitesi	2		2	0.61
İstanbul Aydın Üniversitesi / Sosyal	1		1	0.3
İstanbul Bilgi Üniversitesi	1		1	0.3
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi		1	1	0.3
İstanbul Şehir Üniversitesi	5		5	1.53
İstanbul Teknik Üniversitesi	3		3	0.92
İstanbul Ticaret Üniversitesi	3		3	0.92
İstanbul Üniversitesi	18	6	24	7.36
İzmir Bakırçay Üniversitesi	1		1	0.3
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	1		1	0.3
Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	1		1	0.3
Karabük Üniversitesi	4		4	1.22

Karadeniz Teknik Üniversitesi	1		1	0.3
Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	5		5	1.53
Kırıkkale Üniversitesi	5		5	1.53
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	3		3	0.92
Koç Üniversitesi	2		2	0.61
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	2		2	0.61
Maltepe Üniversitesi	7	1	8	2.45
Mardin Artuklu Üniversitesi	5		5	1.53
Marmara Üniversitesi	7		7	2.14
Mersin Üniversitesi	3		3	0.92
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	5	2	7	2.14
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	10	2	12	3.68
Necmettin Erbakan Üniversitesi	7		7	2.14
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	3		3	0.92
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	30	5	35	10.73
Pamukkale Üniversitesi	3		3	0.92
Polis Akademisi		1	1	0.3
Sabancı Üniversitesi	3		3	0.92
Sakarya Üniversitesi	4	4	8	2.45
Selçuk Üniversitesi	6	4	10	3.06
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2		2	0.61
Süleyman Demirel	6	2	8	2.45

TED Üniversitesi	1		1	0.3
Türk-Alman Üniversitesi	3		3	0.92
Uludağ Üniversitesi	1		1	0.3
Yalova Üniversitesi		1	1	0.3
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	7	1	8	2.45
Toplam	260	66	326	100

Tablo.2’de görüldüğü üzere, Ortadoğu Teknik Üniversitesi (%10.73), İstanbul Üniversitesi (%7.36), Hacettepe Üniversitesi (%5.52), Ankara Üniversitesi (%3.68), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (%3.68) ve Selçuk Üniversitesi (%3.06) sosyoloji bölümlerinde göç konusunu ele alan en çok sayıda lisansüstü tez hazırlanmıştır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde 5 doktora tezi ve 30 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 35 tez, İstanbul Üniversitesi’nde 6 doktora ve 18 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 24 tez, Hacettepe Üniversitesi’nde 9 doktora tezi ve 9 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 18 tez, Ankara Üniversitesi’nde 4 doktora tezi ve 8 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 12 tez, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi’nde 2 doktora tezi ve 10 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 12 tez, Selçuk Üniversitesi’nde ise 4 doktora ve 6 yüksek lisans olmak üzere toplam 10 tez hazırlanmıştır. Özellikle Orta Doğu Teknik Üniversitesinin bu konuda hem yabancı dille tez hazırlamada hem de çok sayıda tez yayınlamada sosyoloji bölümüne önemli düzeyde katkı

sağladığı anlaşılmaktadır. Diğer üniversitelerde konuyla ilgili yapılan tezlerin dağılımı eşit ve düşük düzeyde görülmektedir.

Araştırmacıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tezlerin cinsiyetlere göre dağılımı Tablo.3'te gösterilmiştir.

Tablo.3 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Cinsiyete göre Dağılımı

Çalışanların Cinsiyeti	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
Kadın	162	29	191	58.58
Erkek	98	37	135	41.42
Toplam	260	66	326	100

Tablo.3'te göçle ilgili çalışmalar yapanların cinsiyet dağılımına bakıldığında kadınların toplamın % 58.58'ini oluşturduğu görülmektedir. Erkekler ise dağılımın % 41.42'sini oluşturmaktadır. Kadınların 191 kişiden 162 kişisi yüksek lisans, 29 kişi ise doktora tezi hazırlamıştır. Erkeklerde 135 kişiden 98'i yüksek lisans, 37'si ise doktora tezi hazırlamıştır. Elde edilen verilere göre, yüksek lisans tezi hazırlayan kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Doktora tezi hazırlayanlarda durum tam tersidir, erkek sayısı kadın sayısından fazladır. Bu durum göç çalışan cinsiyet dağılımının lisansüstü düzeyde, eğitim kademesi yükseldikçe erkekler lehine arttığını

göstermektedir.

Danışmanların Unvanlarına Göre Dağılımı

Üniversitelerin sosyoloji bölümünde lisansüstü düzeyde ‘göç’ konusunu çalıştıran akademisyenlerin kariyerlerine göre dağılım Tablo. 4’te bulunmaktadır.

Tablo.4 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Danışman Unvanına göre Dağılımı

Danışmanların Unvanı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
Prof. Dr.	103	44	147	45.09
Doç. Dr.	92	17	109	33.43
Dr. Öğr. Üyesi	65	4	69	21.16
Belirtilmemiş		1	1	0.3
Toplam	260	66	326	100

Tablo. 4’e bakıldığında sosyoloji bölümlerinde ‘göç’ konusunda tez yönetenlerin % 45.09’u Profesör, %33.34’ü Doçent Dr. %12.88’i Dr. Öğretim Üyesi, %21.16’sı ve %0.3’ünün ise belirtilmediği görülmektedir. Tarihten bu yana göç olgusu sürekli gündemde olan bir konu olduğu için akademik olarak da oldukça önemsenmiştir. Tablo. 4’te de görüldüğü gibi tez yönetenlerin çoğunluğu profesörlerden oluşmaktadır. Yine belirli akademik tecrübeler edinmiş doçent doktorlar ise ikinci

sırada yer almaktadır.

Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri, çalışmanın türü ve yöntemi hakkında bilgi vermektedir. Araştırmalarda nitel, nicel, karma gibi yöntemler kullanılmaktadır. Tablo.5'te sosyoloji alanında göç ile ilgili yapılmış tezlerin kullandıkları yöntemlere göre dağılımı ayrıntılı şekilde görülmektedir.

Tablo.5 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Araştırma Yöntemlerine göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
Nitel	210	50	260	79.75
Nicel	37	12	49	15.03
Karma	13	3	16	4.9
Belirtilmemiş		1	1	0.3
Toplam	260	66	326	100

Tablo. 5'te tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde 326 lisansüstü tezin 260'ında (%79.75) nitel araştırma, 49 tezde (%15.03) ise nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca karma araştırma yöntemleri kullanılarak yazılan 16 tez (% 4.90) olduğu anlaşılmaktadır. 1 tezin, (%3.03) araştırma yöntemi ise tespit edilememiştir.

Tezlerin içerikleri incelendiğinde yapılan nitel çalışmalarda derinlemesine görüşme ve doküman analizi gibi türler görülmektedir. Göçle ilgili yapılan lisansüstü çalışmalarda nitel araştırma yöntemlerine ilginin daha fazla olduğu söylenebilir. Sosyoloji bölümü özelinde yapılan bu çalışmada da nitel araştırma yönteminin daha fazla kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Çalışmanın En Çok Hangi İllerde Yapıldığı Dağılımı

Göç olgusunu ele alan lisansüstü araştırmaların en fazla hangi illerde çalışıldığı Tablo.6'da gösterilmiştir.

Tablo.6 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Çalışıldığı İllere göre Dağılımı

İl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde
Adana	3		3	0.92
Adıyaman	1		1	0.3
Afyonkarahisar	2		2	0.61
Aksaray	1		1	0.3
Amasya		1	1	0.3
Ankara	38	2	40	12.26
Antalya	1		1	0.3
Aydın	8		8	2.45
Balıkesir	1		1	0.3
Batman	2		2	0.61

Bitlis		1	1	0.3
Bolu	3		3	0.92
Bursa	5	3	8	2.45
Çanakkale	1		1	0.3
Denizli	3		3	0.92
Diyarbakır	4	1	5	1.53
Düzce		1	1	0.3
Elazığ		2	2	0.61
Erzincan	2		2	0.61
Erzurum	1		1	0.3
Eskişehir	4		4	1.22
Gaziantep	10	3	13	3.98
Giresun		1	1	0.3
Hatay	10	1	11	3.37
Iğdır	1		1	0.3
Isparta	2		2	0.61
İstanbul	71	4	75	23
İzmir	4	1	5	1.53
İzmit		2	2	0.61
Karabük	2		2	0.61
Karaman	3		3	0.92
Kastamonu		1	1	0.3
Kayseri	1	1	2	0.61
Kırıkkale	5		5	1.53

Kilis	2		2	0.61
Konya	9	1	11	3.37
Kütahya	2		2	0.61
Malatya	2		2	0.61
Manisa	2	1	3	0.92
Mardin	7	1	8	2.45
Mersin	4		4	1.22
Muğla	4		4	1.22
Niğde	1		1	0.3
Ordu	1		1	0.3
Rize	1	2	3	0.92
Sakarya	5		5	1.53
Samsun	2		2	0.61
Siirt	4	1	5	1.53
Sivas	2		2	0.61
Şanlıurfa	5	2	7	2.14
Trabzon	3	1	4	1.22
Van	5		5	1.53
Yalova	2		2	0.61
Yozgat	2		2	0.61
Yurtdışı	2	16	18	5.52
Belirtilmemiş	4	16	20	6.13
Toplam	260	66	326	100

Tablo. 6'da görüldüğü üzere, sosyoloji bölümlerinde çalışılmış tezlerden 326 lisansüstü tezin 75'i (%23)'ü İstanbul'da, 40'ı (%12.26) Ankara'da, 20'si (6.13%) belirtilmemiş ve 18'i ise (%5.52) yurtdışında yazılmıştır. Doktora düzeyinde en fazla yapılmış çalışma 16 tez ile yurtdışında, Türkiye'de ise 4 tez ile İstanbul'da yazılmıştır. Ayrıca yurtdışında yazılan tezler Almanya, Amerika, İsviçre, Hollanda, Kırgızistan, Azerbaycan gibi ülkelerde çalışılmıştır. Tezlerin 20'si literatür taraması ya da kavramsal çerçevede ele alındığı için herhangi bir mekândan söz edilmemiştir. Yüksek lisans tezi en çok yani 71 tez ile İstanbul birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise 38 tez ile Ankara yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'de 54 farklı ilde sosyoloji bölümü olarak göç konusu içeren lisansüstü tez çalışılmıştır.

Tablo. 6'da görüldüğü gibi çalışmalar büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır. Özellikle kolay iş bulma isteği, refah bir hayat sürdürme çabası ve alternatiflerin daha fazla olması kişilerin bu şehirlere göç etmelerini sağlamıştır. Dolayısıyla yaşanan bu göçler sonrasında göç edilen yer ile ilgili birtakım sorunlar görülmüştür ve bu sorunlar bilimsel açıdan değerlendirilip ele alınmaya ihtiyaç duyulmuştur. Büyük şehirlerde çok sayıda üniversite bulunmaktadır. Dolayısıyla göç konulu lisansüstü tezlerin, yoğunluklu olarak büyük şehirlerde çalışılması anlaşılabilir bir durumdur.

YÖK Ulusal Tez Merkezi Ortamında Okuyucuya Açık Olup Olmadıklarına Göre Dağılımı

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan sosyoloji bölümünde göç konusunun çalışıldığı lisansüstü tezlerin erişime açık olup olmadığı durumu Tablo.7'de gösterilmiştir.

Tablo.7 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Erişim Durumlarına göre Dağılımı

YÖK UTM ortamında okuyucuya açık tezler	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
Erişime Açık	250	62	312	95.7
Erişime Kapalı	10	4	14	4.29
Toplam	260	66	326	100

Sosyoloji bölümünün göç konusunda yazılan 260 yüksek lisans tezinin 250'i erişime açıkken, 10'u ise erişime kapalıdır. Ayrıca yazılan 66 doktora tezinin 62'si erişilebilir tez iken, 4'ü ise erişime kapalı tezdır. Yazılan doktora ve yüksek lisans tezlerinin 312'si erişilebilir tez iken, tezlerin 14'u ise erişilemezdir. Toplamda erişilebilirlik oranı %95.7 iken, erişilemez tez oranı ise %4.29'dur.

Tez Yazarlarının Uyruklarına Göre Dağılımı

Sosyoloji bölümünde tez yazarlarının uyrukları Tablo.8’de gösterilmiştir.

Tablo.8 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Araştırmacıların Uyruklarına Göre Dağılımı

Çalışanların uyrukları	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
T.C.	237	62	299	91.71
Yabancı	23	4	27	8.28
Toplam	260	66	326	100

Tezleri hazırlayan 260 yüksek lisans araştırmacısının 237’si Türk, 23’ü ise yabancılardan oluşmaktadır. 66 doktora tezi çalışanların 62’si Türk, 4’ü ise yabancıdır. Toplamda Türk uyruklu tez yazarları %91.71’ni, yabancılar ise%8.28’ni oluşturmaktadır.

Çalışmada Kullanılan Dile Göre Dağılımı

Tez çalışmalarında kullanılan diller farklılık gösterebilir. Sosyoloji bölümünde göç konusunu ele alan tezlerde kullanılan diller Tablo.9’da gösterilmiştir.

Tablo.9 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Dillere göre Dağılımı

Çalışmada kullanılan dil	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
Türkçe	209	57	266	81.59
İngilizce	48	9	57	17.48
Almanca	3		3	0.92
Toplam	260	66	326	100

Sosyoloji bölümünde çalışılan göç konulu tezlerin yayın dillerinin dağılımı incelendiğinde ilk sıra 266 adet tez ile Türkçe bulunmaktadır. Bu tezlerin 209'u yüksek lisans, 57'si ise doktora düzeyindedir. İkinci sırada 57 adet lisansüstü tez ile İngilizce yer almaktadır. Bu tezlerin 48'ini yüksek lisans, 9'unu ise doktora tezi oluşturmaktadır. Ayrıca 3 adet Almanca yazılmış tez bulunmaktadır. Bu tezlerin 3'ü de yüksek lisans tezinden oluşmaktadır.

Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Yapılmış Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Sosyoloji bölümü olarak göç konusunu yoğunluklu olarak hangi yıllarda çalışıldığı tespiti Tablo.10'da gösterilmiştir.

Tablo.10 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Yıllara göre Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
1967		1	1	0.3
1989	1		1	0.3
1991		1	1	0.3
1992	1		1	0.3
1993		1	1	0.3
1995		3	3	0.92
1997		2	2	0.61
1998		2	2	0.61
1999		1	1	0.3
2000		1	1	0.3
2001	1		1	0.3
2002	2		2	0.61
2003	2		2	0.61
2004	3	1	4	1.22
2005	1		1	0.3
2006	1		1	0.3
2007	6	2	8	2.45
2008	9		9	2.76
2009	6		6	1.84
2010	16	2	18	5.52
2011	6	3	9	2.76

2012	15	3	18	5.52
2013	7	2	9	2.76
2014	13	3	16	4.9
2015	6	5	11	3.37
2016	7	4	11	3.37
2017	9	1	10	3.06
2018	27	2	29	8.89
2019	60	7	67	2055
2020	19	8	27	8.28
2021	23	7	30	9.2
2022	19	4	23	7.05
Toplam	260	66	326	100

Tablo. 10'a göre üniversitelerdeki sosyoloji bölümü göç konusunu, 1967 senesinden bu yana tez araştırma konusu olarak ele almıştır. Bazı yıllarda konunun çalışılmadığı görülmektedir, özellikle 1967 ile 1989 arasında hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Yine 1990, 1994 ve 1996 yıllarında da herhangi bir çalışma görülmemektedir.

En fazla yüksek lisans 60 adet ile 2019'da yazılmıştır. Ayrıca 27 adet ile 2018'de yine 23 adet ile 2021'de, 19 adet ile 2020 ve 2022 yıllarında yazıldığı görülmektedir.

Doktora tezlerine bakıldığında ise ilk olarak 1967 yılında yazıldığı görülmektedir. En fazla doktora tezi, 8 adet ile

2020’de yazılmıştır. Bunu 7 adet ile 2019 ve 2021 yılları takip etmektedir. 2011’den sonra göç konusunu ele alan sosyolojik çalışmalar hem doktora düzeyinde hem de yüksek lisans düzeyinde ciddi bir artış göstermektedir. Özellikle Suriye’de yaşanan savaştan sonra Türkiye ile sınır komşusu olması nedeniyle ülkemize göç hareketi hızlı olmuştur. Bu göç hareketi ülkemizde sosyal, ekonomik, kültürel ve demografik açıdan birçok konuyu da etkilemiştir. Dolayısıyla toplum bilimi olan sosyoloji 2011’den sonra göç konusunu özellikle ele almıştır. Elde edilen verilerde bu durum açık bir şekilde görülmektedir.

Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Sayfa Sayılarına göre Dağılımı

Sosyoloji bölümünde göçle ilgili çalışılan lisansüstü tezlerin sayfa sayısı Tablo.11’de gösterilmiştir.

Tablo.11 Sosyoloji Alanında Göç İle İlgili Tezlerin Sayfa Sayılarına göre Dağılımı

Tezlerin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
0-99	22		22	6.74
100-150	121		121	37.11
151-200	75	10	85	26.07

201-250	29	12	41	12.57
251-300	10	18	28	8.58
301-350	1	12	13	3.98
351-400	1	9	10	3.06
401-450	1	4	5	1.53
451-500		1	1	0.3
Toplam	260	66	326	100

Sosyoloji bölümünde göç konusu çalışılan lisansüstü tezlerin %37.11'i yani 121'i 100 ile 150 sayfa arasındadır. Bunların tamamı yüksek lisans tezidir. İkinci sırada %26.07'si yani 85'i 151 ile 200 sayfa arasındadır. Bunların 75'i yüksek lisans, 10'u ise doktora tezidir. Ayrıca 0 ile 99 sayfa aralığında yazılan tez ise %6.74'tür. Bu tezlerin tamamı da yüksek lisans tezidir. Doktora tezinin 18'i en fazla 251 ile 300 sayfa arasında bulunmaktadır. Sayfa sayısının fazlalığına göre 300 ile 500 arasında toplamda 26 doktora, 3'te yüksek lisans tezi bulunmaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, sosyoloji bölümü olarak göç olgusunu ele alan, YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı bulunan mevcut lisansüstü tezlere ilişkin bir değerlendirme yapmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın sosyoloji bölümüne katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılacak göç çalışmaları için pratik bir kaynak sağlayacağı düşünülmektedir.

Ülkemiz ve dünyada yaşanan sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal sorunlardan kaynaklı kişilerin göç etme arzusu gün geçtikçe artmaktadır. Yaşanan göç hareketleri toplumsal yapıyı her açıdan etkilemektedir. Bu etkinin yönü, boyutu, derinliği ve sonuçlarının tespit edilebilmesi için bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmada da görüldüğü gibi son yıllarda sosyoloji bilimi üniversitelerde göç konulu akademik çalışmalara daha fazla ilgi göstermektedir. Edinilen bulgulara göre 2022 yılının sonuna kadar Türkiye’de sosyoloji anabilim dalında göç başlığı altında 326 lisansüstü tez yazılmıştır.

Edinilen bilgiler ışığında sosyoloji bölümü olarak göç konulu tezlerin bazı yıllarda hiç çalışılmadığı yönündedir. Özellikle 1967 ile 1989 arasında hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca 1990, 1994 ve 1996 yıllarında da herhangi bir çalışma görülmemektedir. Yine edinilen bulgular ışığında yazılan lisansüstü tezlerin en fazla 2011-2022 yılları arasında yazılmış olmasıdır. Bu yıllar arasında görülen sayısal artışta Suriye’den ülkemize savaş nedeniyle sığınan kişilerin ve bu göçün toplumsal yansımalarının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Sosyoloji bölümü olarak göçle ilgili en çok tez yazılan üniversitelerden Ortadoğu Teknik Üniversitesi ilk sırada yer almaktadır. Akabinde İstanbul Üniversitesi, Hacettepe

Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi yer almaktadır. Lisansüstü tez çalışmalarının özellikle kurumsal ve köklü üniversitelerde yoğunluklu olması ve öğrenci sayısının fazlalığı çok sayıda tez yazılması için uygun akademik ilgi ve ortamın varlığına işaret etmektedir.

Bu çalışmada tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımda nitel, nicel ve karma yöntemlerin olduğu fakat tezlerde nitel araştırma yöntemine daha çok yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Tezlerin içerikleri incelendiğinde yapılan nitel çalışmalarda derinlemesine görüşme ve doküman analizi gibi türler kullanılmıştır. Nicel çalışmalarda kapalı uçlu soruların olduğu, anket/ölçek gibi araçlar kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Tezlerin yazım dillerine bakıldığında en fazla Türkçe dilinin kullanıldığı görülmektedir, örneklemini Türkiye üniversitelerinin oluşturduğu bu çalışma açısından sonuç gayet anlaşılabilir görünmektedir ancak eğitim dili İngilizce olan veya ikinci dil olarak kullanılan üniversitelerde tez yazım dilinin ikinci sırasında İngilizce kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi sosyoloji bölümü İngilizce okutulmaktadır. Dolayısıyla Orta Doğu Teknik Üniversitesi lisansüstü çalışmalarında İngilizce kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmacı cinsiyetine baktığımızda yüksek lisans programında kadın sayısının erkek sayısından fazla olduğu görülmektedir. Ancak doktora programında erkek sayısı daha fazladır. Bu sonuç kadınların özellikle doktora düzeyindeki akademik eğitimlerine erkeklerle aynı oranda devam edemediğini göstermektedir. Çalışmada kullanılan sayfa sayısına göre dağılımda tezler, en fazla 100-150 sayfa arasındadır. Bu tezlerin tamamını yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Ayrıca sayfa sayısının fazlalığına göre 300 ile 500 arasında toplamda 29 lisansüstü tez bulunmaktadır. Tezleri yönetenlerin akademik unvanları çoğunlukla profesör ve doçentlerden oluşmakta ayrıca doktor öğretim üyelerinin de çok sayıda tez yönettiği anlaşılmaktadır, bu sonuç üniversite öğretim üyelerinin unvandan bağımsız göç konusuna yakın düzeyde ilgi gösterdiği şeklinde yorumlanmaktadır.

Çalışmanın en çok hangi illerde yapıldığı dağılımına göre, en fazla lisansüstü tez çalışması İstanbul'da hazırlanmıştır. İkinci sırada ise Ankara yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'de 54 farklı ilde sosyoloji bölümü olarak göç konusu içeren lisansüstü tez çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çalışmalar büyük şehirlerde yoğunlaşmaktadır. Tezlerin erişim durumlarına bakıldığında, toplamda yazılan doktora ve yüksek lisans tezlerinin 312'si erişilebilir iken 14'u erişilemez durumdadır. Bu

sonuç göçle ilgili yapılmış lisansüstü çalışmaların, yapılacak sonraki çalışmalar için zengin bir veri kaynağı sunduğunu göstermektedir. Yapılan bu çalışmayla ortaya konan sonuçların, göç konusunda eksik görülen konu başlıklarını tespit etmeyi kolaylaştıracağı ve bu yönüyle akademiye katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abadan Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2018). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Bulut, Y. (2004). *Sosyolojiye Giriş*. İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Ozankaya, Ö. (1975). *Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayını.
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük, 2022.
- Özcan, Y. Ziya. (1998). “İç Göçün Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar”, Türkiye’de İç Göç Konferansı (Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997), s.82, 83. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Basım.
- Türkaslan, N. (1997). “Bursa’da Meskun Bulgaristan Göçmenlerinin Ekonomik Durumları Üzerine Bir İnceleme”, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç (Mersin Kasım 1996), s.206. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- Türkyılmaz, A., Çay, A., Avşar, Z., Aksoy, M., Pehlivanlı, H. ve Kökrek, Z. (1998). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Web Kaynakları

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc> web sitesi (YÖKTEZ, 2022).